

АНАЛІЗ СОЦІАЛЬНО-ТРУДОВОЇ СФЕРИ: ЕКОСИСТЕМНИЙ ПІДХІД

Дослідження соціально-трудої сфери (далі СТС) передбачає застосування міждисциплінарного підходу, але до сьогодні науковці не визначилися яке має бути його наповнення. Здебільшого міждисциплінарність під час вивчення СТС зводилася до поєднання інструментарію економічного аналізу та соціологічних досліджень. Але такий спосіб не у повній мірі дозволяє оцінити взаємовпливи сукупності чинників різного характеру на динаміку соціально-трудої сфери, зробити передбачення щодо напрямку змін. Дослідивши сучасний науковий дискурс, схиляємося до думки, що, з урахуванням високої турбулентності та невідомості глобальних процесів в економіці, житті суспільства, необхідно оновити методологічний інструментарій дослідження; наукові засади суспільно-економічних процесів мають бути переосмислені та доповнені сучасними підходами, що інтегрують знання природничих, соціальних наук.

Зауважимо, аналізуючи суспільство чи економіку, їх можна розглядати як систему. В класичній науковій літературі [1-3] будь-яка система є детермінованою, тому її розвиток залежить від характеру та глибини змін як в середині системи (взаємозв'язки, структурні елементи), так і зовнішніх чинників. Таким чином, більш наближеним до принципу міждисциплінарності є екосистемний підхід в аналітиці. При цьому екосистемний підхід в аналітиці — це не лінійне врахування цілей досягнення екологічної безпеки, просування екологічної повістки. Даний підхід передбачає, по-перше, розгляд соціально-економічної системи, СТС як «живої», тобто такої, де діють закони, що описують розвиток біоценозів. По-друге, екосистемний підхід — це визначення людиноцентризму, як основи цілеполягання та вибору вектору розвитку, «системи координат» під час оцінювання. По-третє, екосистемний підхід передбачає розгляд механізмів регулювання системою не як суто внутрішніх двигунів змін, але залежних від зовнішнього середовища.

Таким чином, аналіз СТС за екосистемного підходу включає такі дії:

- проведення ревізії та виявлення усіх стейкхолдерів системи;
- ідентифікація цілей, імовірного «поля» компромісів у досягненні цілей кожним сейкхолдером та їхніми групами;
- виявлення домінантних факторів впливу на систему в цілому та її елементи, а також інтервалів та глибини впливу;
- дослідження імовірних різновекторних та взаємознищуючих процесів, що проявляються в системі або під час взаємодії системи з іншими об'єктами (системами);
- систематизація та відбір інструментів та методів дослідження вище зазначених явищ та процесів;
- обґрунтування оціночних шкал;
- проведення самого аналізу за обраними методами, підходами;
- інтерпретація результатів аналізу та оцінка їх достовірності.

Під час аналізу СТС важливо обрати такі методи дослідження, щоб вони доповнювали один одного, не «виводячи» з аналітичного поля (так би мовити, винесення за дужки) людини та її мотивів і цінностей. Практично визначальним для оцінювання стану чи потенціалу будь-якої соціально-економічної системи є врахування цінностей та цілей груп, учасників, акторів.

До прикладу, під час аналізу СТС, частково можна застосувати штучні індикатори та показники соціальної безпеки [4]. Відповідно, стан системи характеризуватиметься показниками стійкості, що оцінюються за її компонентами (складовими), зокрема, економічними, демографічними, інформаційними (комунікаційними), тощо. В результаті матимемо відповідь на питання: чи здатна дана система відтворюватися, на скільки вона адаптивна до змін, чи зберігається інтелектуальний та творчий потенціал людства.

Отже, аналіз, що базується на екосистемному підході, дозволяє більш широко подивитися на сутність процесів та явищ у їх взаємозв'язку зі зовнішніми системами та своєчасно виявити фактори-ризиків для відтворення чи стійкості даної системи.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ:

1. Гобир І.Б. Аналіз міжнародного та вітчизняного досвіду застосування екосистемного підходу в секторах економіки. *Інфраструктура ринку*, 2020. Вип.42. DOI: 10.32843/infrastruct42-42
2. Колот А. М., Герасименко О. О., Шевченко А. С., Бабій Ю. М. Екосистема людських ресурсів організацій як концептологія та прикладна платформа людиноцентризму. *Проблеми економіки*. 2023. №3. С. 282-294. URL: DOI:10.32983/2222-0712-2023-3-282-294

3. Черниш Н.Й. Українська соціологія у пошуках загальної теорії в умовах міждисциплінарності. *Український соціум*, 2019. №2 (69). с.9–34. DOI: 10.15407/socium2019.02.009

4. Lopuschnyak H., Chala N., Poplavska O. Socio-economic determinants of the ecosystem of sustainable development of Ukraine. *IOP Conference Series: Earth and Environmental Science*. Vol. 915, 012019. URL: <https://iopscience.iop.org/article/10.1088/1755-1315/915/1/012019>

УДК 314.1

Пошелюжний В.М.

аспірант

Інститут демографії та проблем якості життя

Національної академії наук України

м. Київ, Україна

ДЕМОГРАФІЧНІ РИЗИКИ: ВІЙНА ТА ЇЇ НАСЛІДКИ ДЛЯ УКРАЇНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА

Довготривалий характер повномасштабної війни, яка була спровокована агресією російської федерації, має серйозні наслідки на динаміку та структуру населення України. Небезпека та нестабільність, спровокована цим жакхливим явищем, призвели до змін у рівнях народжуваності, смертності та міграційних тенденцій країни. Аналіз цих наслідків є невіддільною частиною розуміння загального впливу конфлікту на суспільство та його майбутнє.

Однією з найбільш очевидних та болючих наслідків війни є загибель людей, що призводить до безповоротних втрат серед населення. У цьому жакхливому конфлікті, не лише військові, а й велика кількість мирних жителів, в тому числі жінок та дітей, стали жертвами. Згідно з офіційними даними УВКПЛ ООН, за два роки великої війни загинуло понад 10 тисяч українців, а близько 20 тисяч осіб отримали поранення [5].

На цей момент, дуже важко оцінювати загальні втрати серед населення, оскільки війна ще триває, частина територій України досі залишається під окупацією, тому велика кількість інформації не може бути зібрана або розголошена.

Окрім численних безневинних жертв, повномасштабне вторгнення країни-агресора спровокувало одну з найбільших світових міграцій за останні роки. Війна призвела до руйнування домівок мільйонів українців, які у пошуках безпечного місця для себе та